

JAEKETTIDE EDUSAMMUD PUURIKANADE MUNADEST LOOBUMISEL

2022 RAPORT

AVASÕNAD

Tarbijad on aina teadlikumad suurtest erinevustest elutingimustes ja lindude heaolus munakanade nelja pidamisviisi lõikes. Tulenevalt halbadest elutingimustest ei toeta 72% Eesti elanikest munakanade kitsastes traapuurides pidamist.¹

Jaekettidel on oluline roll tarbijate ostuharjumuste kujundamisel ning on rõõm tõdeda, et mitmed Eesti jaeketid on liitunud vastutustundliku ettevõtluse poliitikaga ning teevad samme loomasõbralikuma tootevaliku kujundamisel.

Keskkonnakaitse, jätkusuutliku ettevõtluse ja loomakaitsega tegelevad kodanikuühendused üle maailma teevad tööd selle nimel, et aastaks 2025 läheks toidutööstus üle puurivabade kanade munade kasutamisele toodetes ja tarneahelates.

40% Eesti jaekettidest on juba tänaseks teatanud, et aastaks 2025 loobuvad nad puurikanade munade müügist. Algatusega on liitunud Rimi, Prisma, Maxima, Stockmann ja R-Kiosk.

Kõikide pidamisviiside lõikes on just puurikanade elutingimused kõige halvemad. Nad ei saa mitte kunagi käia õues, sirutada oma tiibu ning peavad kogu elu veetma umbes A4-suurusel alal traatpõranda peal.

Eesti umbes miljonist puurikanast elab ligi 84%² endiselt puurides. Muijal Euroopas on kanade puurispidamine kaduv tootmisviis ja paljudes riikides pole seda loomade heaolu tagamiseks üldse.

Kõrgema heaoluga puurivabade pidamisviiside hulka kuuluvad:

- õrrekanad
- vabalt peetavad kanad
- mahepidamisel kanad

Kõrgema heaoluga pidamisviisides on lindudel paremad elutingimused. Nad saavad rohkem liikuda ning käituda liigiomaselt.

1. 2021. aasta oktoobris Kantar Emori poolt läbi viidud avaliku arvamuse uuring

2. [PRIA loomade register](#)

Loomakaitseorganisatsioon **Nähtamatud Loomad** on koostanud Eesti jaekettide paremusjärjestuse, et muuta tarbijate jaoks lihtsamaks puurivabade kanade munade ostmine, kaardistada turuolukorda, jaekettide edusamme ja läbipaistvust üleminekul puurivabadele munadele ning tarbijatele arusaadavate väljapanekute kujundamisel.

PAREMUSJÄRJESTUSES HINNATI 11 JAEKETTI

Paremusjärjestuses hinnati 11 suurimat jaeketti: Rimi, Meie Toidukaubad, Stockmann, Lidl, Prisma, Selver, Maxima, Coop, Grossi Toidukaubad, Kaubamaja Toidumaailm ja R-Kiosk.

Rimi, Meie Toidukaubad, Stockmann, Prisma ja Selver näitasid oma tegevuses suurimat läbipaistvust ning jagasid ka täpseid andmeid oma sortimendi kohta.

JAEKETID LIIGUVAD PUURIVABA TULEVIKU SUUNAS

Jaekettide puhul hinnati nende sortimendi mitmekülgsust:

- kui lai on erinevatest pidamisviisidest pärinevate munade valik
- kui suure osa kogu sortimendist moodustavad puurikanade munad

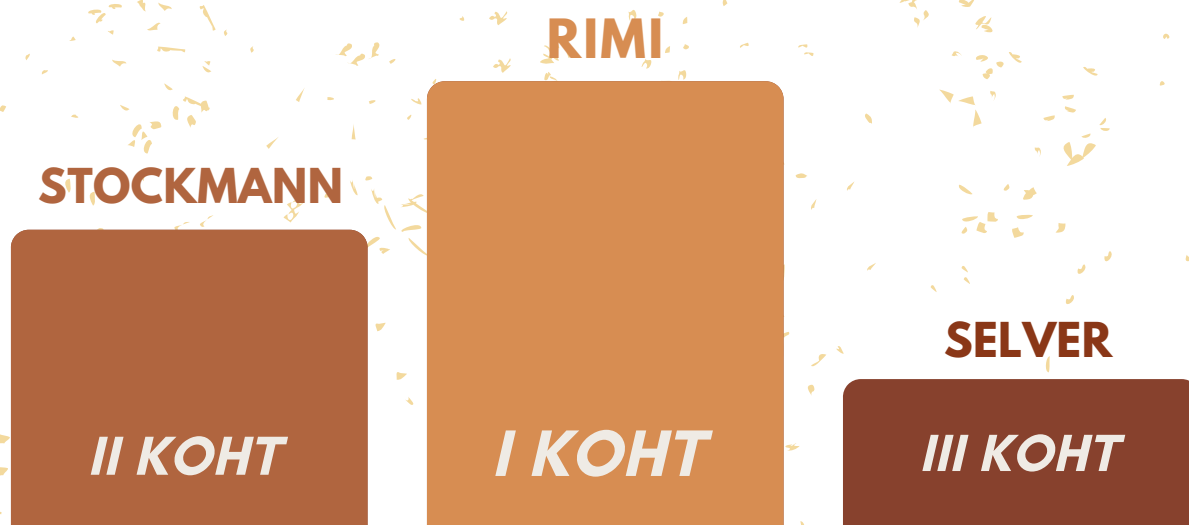
Lisaks munavalikule hinnati ka ettevõtte läbipaistvust puurivabadele munadele üleminekul ning samme, mida jaekett teeb, et üleminekut kergendada.

Üleminekut soodustavate sammude all loeti:

- tarbijateadlikkust tõstvad reklaamid
- munakoodi lugemise õpetus poes
- ettevõtte hoiakute selge avaldamine kommunikatsioonis
- puurivabadele munadele üleminekust teatava poliisi olemasolu

KOLM SUURIMAT EESKUJU EHK JAEKETTIDE PAREMUSJÄRJESTUSE ESIKOLMIK

Kolm jaeketti on teinud tähelepanuväärselt head tööd, et nende sortimendis oleksid tulevikus vaid puurivabade kanade munad. Nende jaekettide tootevalikus on kõige rohkem kõrgema heaoluga kanade mune ning nad on astunud ekstra samme, et soodustada kõrgema heaoluga kanade munade müüki.

“Näeme, et puurikanade munade müük on langevas trendis ja samal ajal tõuseb vabapidamissüsteemidest pärinevate munasortide müük. Kliendid teevad üha enam teadlikke otsuseid, näiteks on vabapidamissüsteemidest pärinevad munad Rimi e-poes enim ostetud munasort. Soovime Rimi poodides vabakasvatuse valikuid veelgi täiendada.”

- **Katrin Bats, Rimi vastutustundliku ettevõtluse juht**

Rimi on seadnud eesmärgi aastaks 2025 loobuda puurikanade munade müügist täielikult ning on seda selgelt oma kommunikatsioonis ka väljendanud. Nende sortimendis on esindatud munad kõikidest pidamisviisidest ning puurikanade munad moodustavad kogu sortimendist alla 50%. Rimi reklaamib puurivabade kanade mune, suunab tegema loomasõbralikke valikuid ning munaleti juures on munakoodi lugemise õpetus, et tõsta tarbijate teadlikkust kanade pidamisviisidest.

Stockmann loobub samuti aastaks 2025 täielikult puurikanade munadest ning on seda selgelt oma kommunikatsioonis väljendanud. Stockmannis moodustavad puurikanade munad kogu sortimendis alla 50% ning oma brändi alt nad puurikanade mune ei müü. Stockmann teenis Selveri ees plusspunkte sellega, et on läbipaistev oma plaanis minna aastaks 2025 üle puurivabade kanade munadele ning avaldanud ka sellekohase poliisi.

Selveris on viimase aasta jooksul puurikanade munade müük 7% langenud ning kogu sortimendist moodustavad puurikanade munad alla 50%. Selver tutvustab tarbijatele puurivabade kanade mune läbi laia sortimendi ning nad ei müü välismaalt pärit puurikanade mune. Selveris on tarbijateadlikkuse tõstmiseks munaleti ääres ka munakoodi lugemise õpetus.

ERIPREEMIAD

Esikolmikusse pääsenud jaeketid ei ole aga ainsad, kes on teinud suuri edusamme puurivabade kanade munadele üleminekul. Seetõttu väärivad erilist tunnustust ka need jaeketid:

Prisma – kõige selgemini loetav munakoodi lugemise juhtis munaletil ning pidamisviiside järgi eristatud väljapanek.

Meie Toidukaubad – ei kasuta puurikanade mune oma brändi toodetes.

Lidl, Maxima, R-Kiosk – on liitunud algatusega aastaks 2025 loobuda puurikanade munade müügist.

EDETABEL

Rimi – 7 punkti

Stockmann – 6 punkti

Selver – 5 punkti

Prisma – 4 punkti

Meie Toidukaubad – 4 punkti

Lidl – 3 punkti

Maxima – 3 punkti

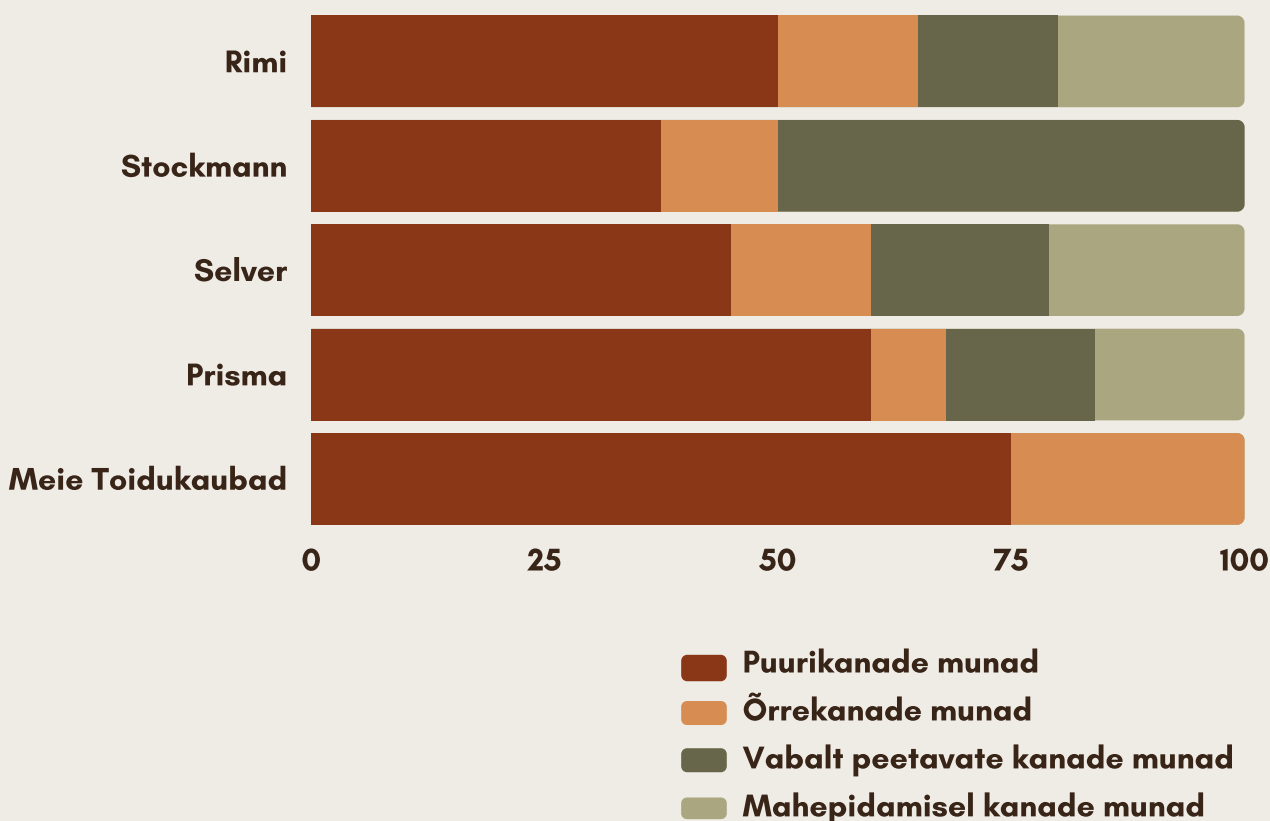
R-Kiosk – 2 punkti

Kaubamaja Toidumaailm – 1 punkt

Coop – 1 punkt

Grossi Toidukaubad – 1 punkt

ERINEVATE PIDAMISVIISIDE OSAKAAL JAEKETTIDE KOGUSORTIMENDIS

Prisma teeb head tööd tarbijateadlikkuse edendamisega ning sortimendist on näha, et liigutakse puurivaba tuleviku poole. Prismas on aastaga tõusnud õrrekanade munade müük, kuid puurikanade munade müügi osakaal on sealjuures jäänud samaks. Prisma poolt tahaks näha just suuremat vabapidamissüsteemidest pärinevate kanade munade osakaalu ning välismaalt puurikanade munade sisseostu vähendamist. Prismas ostlev tarbija on üles näidanud huvi ja võimekust osta kõrgema heaoluga kanade mune.

Meie Toidukaubad ei müü oma nime alt puurikanade mune, mis on kiidetav, kuid sortimendis on siiski välismaalt pärinevate puurikanade munad. Jaeketi sortimenti kuuluvad puuri- ja õrrekanade munad. On mõistetav, et Meie Toidukaubad klientuur on hinnatundlik, kuid progressi tegemiseks on oluline tuua sortimenti ka vabalt peetavate kanade või mahepidamissüsteemidest pärinevate kanade munad (või vähemalt üks nendest). Ka hinnatundlik tarbija peab lugu loomade heaolust ning vastutustundlikust ettevõttest.

Lidl ja **Maxima** on liitunud algatusega aastaks 2025 loobuda puurikanade munade müügist. Juba praegu on näha Lidli ja Maxima lettidel kanamune erinevatest pidamisviisidest, kuid on veel palju tööd teha, et vähendada välismaalt pärinevate puurikanade munatooteid ning tutvustada laiemat sortimenti vabapidamissüsteemidest pärinevate kanade munadest. Nii suurte jaekettide puhul on oluline ka väljapanek poes ning tarbijate teadlikkuse tõstmine reklaami ja munakoodi lugemise õpetuse kaudu, mida praegu Lidli ja Maxima puhul ei näe.

R-Kiosk on liitunud algatusega aastaks 2025 loobuda puurikanade munade müügist. On oluline laiendada sortimenti juba praegu, et üleminek saaks toimuda kergemini ning tarbija saaks juba tutvuda ja harjuda uue valikuga. Hetkel on välise vaatluse põhjal R-Kioskis müügil vaid puurikanade munad, reaalseid andmeid pidamisviiside osakaalu ja ettevõtte poliitika kohta ei olnud võimalik koguda.

Kaubamaja Toidumaailm, Coop ja **Grossi Toidukaubad** ei ole tänaseks liitunud algatusega loobuda aastaks 2025 puurikanade munade müügist. Reaalseid andmeid pidamisviiside osakaalu ja ettevõtete poliitika kohta ei olnud võimalik koguda, kuid kõigi kolme jaeketi sortimendis on müügil munad erinevatest pidamisviisidest.

KOOS LIIGUME VASTUTUSTUNDLIKU JA PUURIVABA TULEVIKU POOLE

Täname jaekette, kes juba teevad samme, et loobuda täielikult puurikanade munade müügist ning puurikanade munade kasutamisest ka toidukaupade valmistamiseks, aidates sealjuures ise kaasa tarbijateadlikkuse tõstmisele reklaami ja avaliku poolehoiu kaudu.

Rimi, Stockmann ja Selver on eeskujuks teistele jaekettidele ning loodame, et järgmine aasta on edusammud veelgi suuremad, kui rohkem jaekette otsustab liituda puurikanade munadest loobumise algatusega. Julgustame jaekette tegema muutusi puurivaba tuleviku poole julgemalt ja kiiremini, sest avaliku arvamuse uuringud ja müüginumbrid näitavad, et tarbija on selleks valmis ning liigub tõusva trendiga kaasa.

Tänu puurikanade munadest loobumisele saab paraneda suure hulga kanade heaolu munafarmides ning munade tootmine muutub looma-sõbralikumaks. Jaaketid koos tarbijatega on üheskoos selle süsteemi muutjateks.

METODOLOOGIA

Turuolukorra kaardistamiseks munavaliku osas ja jaekettide puurivabadele munade ülemineku hindamiseks koostati jaekettidele täitmiseks küsimustik. Küsimustikus uuriti, kui suure osa kogu munavalikust moodustavad puurikanade munad, õrrekanade munad, vabalt peetavate kanade ning mahepidamis-süsteemist pärinevate kanade munad. See andis hea ülevaate, kuidas jaeketid juba praegu oma sortimendi kaudu loomade heaolu arvesse võtavad.

Lisaks uuriti, kas puurikanade müük on viimase aasta jooksul ettevõttes langenud, tõusnud või samaks jäänud. Müüginumbrid on hea indikaator tarbijakäitumise analüüsimiseks.

Eraldi uuriti, kas jaekett müüb mune ka oma kaubamärgi alt ning mis pidamisviisidest need pärinevad. Sama küsiti ka ettevõtte kaubamärgi alt müüdavate mune sisaldavate toodete kohta. Oma kaubamärgi alt vabapidamissüsteemidest pärinevate kanade munade müümine näitab ettevõtte vastutustundlikkust ning annab märku, et ettevõtte on teadlikult teinud otsuse pakkuda oma nime alt kõrgema heaoluga pärinevate kanade mune.

Mitu jaeketti on juba liitunud algatusega minna aastaks 2025 üle puurivabade munade kasutamisele, kuid küsimustikus uuriti veel, kas plaanitakse avaldada ka sellekohane poliis ning kui jah, siis mis aastal kavatsetakse implementeerida. Selle küsimuse puhul hinnati eelkõige ettevõtte läbipaistvust ning kindla-meelsust, et kindlasti on plaanis kanade puurispidamise toetamisest loobuda.

Lisahinnangute andmiseks kaardistati olukorda kohapeal ning analüüsiti jaeketi avalikku profiili. Teles, meedias, uudiskirjades reklaamitakse muuhulgas ka munatooteid ning puurivabade kanade mune reklaamides teenis jaekett plusspunkte. Analüüsiti ka väljapanekut toidupoes, mille puhul hinnati kõrgelt munakoodi lugemise õpetuse* olemasolu ning üldist väljapanekut, kas ja kuidas on puurikanade munad kõrgema heaoluga pidamisviiside munadest riulitel eristatud. Lisapunktina hinnati ettevõtte läbipaistvust ehk kas nad avaldavad avalikult poolehoidu puurivabade kanade munadele ning puurivabale süsteemile üleminekule.

* Munakoodi lugemise õpetus on toidupoe munaleti juures asuv selgitus, mille järgi saab ostja aru, millisest kanade pidamise viisist muna pärineb.

PUNKTISÜSTEEM

1. On plaanis üleminek puurivabade kanade munadele/plaan avaldada poliis/ poliis avaldatud

2 p – läbipaistev poliis või poliis avaldatud
1 p – ei ole läbipaistev, ei plaani avaldada 2025
0 p – ei plaanigi poliisi avaldada

2. Munavaliku sortiment ja pidamisviiside esindatus

1 p – mitu pidamisviisi on esindatud
0 p – ainult puurikanade munad

3. Puurikanade munade osakaal oma brändi munatoodangus

1 p – vähem kui 50%
0 p – rohkem kui 50%

4. Puurikanade munade osakaal kogu sortimendis

1 p – vähem kui 50%
0 p – rohkem kui 50%

5. Puurikanade munade osakaal oma brändi toodetes

1 p – vähem kui 70%
0 p – rohkem kui 70%

6. Progress viimase aasta jooksul

1 p – puurikanade munade müük on langenud
0 p – puurikanade munade müük on jäänud samaks/tõusnud

LISAHINNANGUD

1. Reklaam	2. Väljapanek	3. Läbipaistvus
1 p - reklaamib puurivabade kanade mune 0 p - reklaamib puurikanade mune	1 p - selgelt eristatud väljapanek/munakoodi lugemise õpetus 0 p - ei ole eristatud väljapanek	1 p - väljendab poolehoidu puurivabade kanade munadele 0 p - ei väljenda poolehoidu puurivabade kanade munadele

LISAINFO:

Mari-Liis Jaik, kanade heaolukampaania juht
mariliis.jaik@nahtamatudloomad.ee
+372 516 2627

2022